LIETUVOS RESPUBLIKOS ASMENS SU NEGALIA TEISIŲ APSAUGOS PAGRINDŲ ĮSTATYMO NR. I-2044 1, 2, 4, 12, 15, 17, 22, 33 STRAIPSNIŲ, IV SKYRIAUS PAVADINIMO IR PRIEDO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 11^1 IR 22^1 STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 26, 28, 35, 36, 390, 417, 603 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS GELEŽINKELIŲ TRANSPORTO KODEKSO 3, 26 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ ĮSTATYMO NR. IX-1826 PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS RINKLIAVŲ ĮSTATYMO NR. VIII-1725 11 STRAIPSNIO IR PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS SAUGAUS EISMO AUTOMOBILIŲ KELIAIS ĮSTATYMO NR. VIII-2043 14 IR 26 STRAIPSNIŲ BEI 1 PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠOJO KELEIVINIO TRANSPORTO LENGVATŲ ĮSTATYMO NR. VIII-1605 2, 3, 6 IR 7 STRAIPSNIŲ BEI PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Parengti šie įstatymų projektai:

1) Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-2044 1, 2, 4, 12, 15, 17, 22, 33 straipsnių, IV skyriaus pavadinimo ir priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 11^1 ir 22^1 straipsniais įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas Nr. 1);

2) Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 26, 28, 35, 36, 390, 417, 603 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas Nr. 2);

3) Lietuvos Respublikos geležinkelių transporto kodekso 3, 26 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas Nr. 3);

4) Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo Nr. IX-1826 priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas Nr. 4);

5) Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo Nr. VIII-1725 11 straipsnio ir priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas Nr. 5);

6) Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo Nr. VIII-2043 14 ir 26 straipsnių bei 1 priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas Nr. 6);

7) Lietuvos Respublikos viešojo keleivinio transporto lengvatų įstatymo Nr. VIII-1605 2, 3, 6 ir 7 straipsnių bei priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas Nr. 7) (toliau kartu – Įstatymų projektai).

Įstatymų projektai parengti, siekiant į nacionalinę teisę perkelti šias direktyvas:

1) 2024 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2024/2841, kuria sukuriamos Europos asmens su negalia kortelė ir Europos asmens su negalia automobilio statymo kortelė, (toliau – Direktyva Nr. 1);

2) 2024 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2024/2842, kuria į Direktyvos (ES) 2024/2841 taikymo sritį įtraukiami trečiųjų valstybių piliečiai, teisėtai gyvenantys valstybėje narėje, (toliau – Direktyva Nr. 2) (toliau kartu – Direktyvos).

Pažymėtina, kad Europos Sąjungos valstybės narės, tarp jų ir Lietuvos Respublika, turi užtikrinti, kad Direktyvų nuostatoms įgyvendinti reikalingi įstatymai ir kiti teisės aktai būtų priimti ne vėliau kaip 2027 m. birželio 5 d. ir įsigaliotų ne vėliau kaip 2028 m. birželio 5 d.

Asmenų su negalia laisvas judėjimas Europos Sąjungoje (toliau – ES), pripažįstant negalios statusą tarp valstybių narių

Direktyva Nr. 1 yra svarbi, siekiant įtvirtinti negalios statuso pripažinimą tarp ES valstybių narių, sukuriant vienodo pavyzdžio Europos asmens su negalia kortelę (toliau – asmens su negalia kortelė) ir Europos asmens su negalia automobilio statymo kortelę (toliau kartu – kortelės). Kortelės turės būti pripažįstamos tarp visų ES valstybių narių ir suteiks galimybę jas turintiems ES piliečiams su negalia ir jų šeimų nariams su negalia, taip pat juos lydintiems asmenims, įskaitant asmeninius asistentus, jų buvimo kitoje ES valstybėje narėje laikotarpiu, ne ilgesniu negu 3 mėnesiai, taip pat ES piliečiams su negalia, dalyvaujantiems valstybėje narėje įgyvendinamoje ES judumo švietimo, mokymo, profesiniais, pilietiniais ar kultūriniais tikslais programoje visą dalyvavimo šioje programoje laikotarpį, naudotis tos ES valstybės narės piliečiams su negalia taikomomis specialiosiomis sąlygomis ir (ar) lengvatomis, apimančiomis nuolaidas, atleidimą nuo mokesčių ar rinkliavų, įskaitant automobilio statymo ir naudojimosi infrastruktūra sąlygas, kurias siūlo juridiniai ir fiziniai asmenys.

Direktyva Nr. 1 nustato, kad asmens su negalia, turinčio didesnį pagalbos poreikį (pavyzdžiui, asmuo turi sunkesnę negalią, jį lydi kitas asmuo, įskaitant asmeninį asistentą, arba asmuo naudojasi šuns pagalbininko teikiama pagalba), asmens su negalia kortelės priekinėje pusėje gali būti įrašytas žymuo „A“, žymintis, kad asmeniui su negalia reikalinga didesnė pagalba, atitinkamai šis žymėjimas bus reikšmingas ES valstybėms narėms nustatant ir taikant specialiųjų sąlygų ir (ar) lengvatų dydžius (jei jie diferencijuojami pagal negalios sunkumą). Direktyva Nr. 1 ES valstybėms narėms palieka teisę savo nacionalinėje teisėje nustatyti kriterijus, kuriais remiantis asmens su negalia kortelėje būtų įrašytas žymuo „A“, taip pažymint, kad asmeniui su negalia reikia didesnės pagalbos.

Direktyvoje Nr. 1 ES valstybės narės piliečio šeimos narys suprantamas taip, kaip jis apibrėžiamas 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, 2 straipsnio 2 dalyje arba 3 straipsnio 2 dalyje, t. y. sutuoktinis, partneris, piliečio ir sutuoktinio ar partnerio tiesioginiai palikuonys, kuriems nesukakę 21 metų amžiaus, arba išlaikytiniai; piliečio, sutuoktinio ar partnerio išlaikomi giminaičiai pagal tiesiąją aukštutinę liniją, taip pat kiti šeimos nariai, neatsižvelgiant į jų pilietybę, kurie savo išvykimo šalyje yra išlaikomi ar veda bendrą namų ūkį su pirminę gyvenimo šalyje teisę turinčiu ES piliečiu arba kuriems dėl rimtų sveikatos priežasčių reikalinga ES piliečio priežiūra.

Pažymėtina, kad Direktyvoje Nr. 1 didelis dėmesys skiriamas kortelių saugumui, patikimumui ir lengvam atpažįstamumui visoje ES, nes dabar išduodamos asmens su negalia automobilio statymo kortelės dažnai yra klastojamos visoje ES. Direktyvoje Nr. 1 taip pat numatyta, kad Europos Komisija turi priimti papildomas taisykles, standartus kortelių techninėms saugos savybėms užtikrinti, taip pat kortelių autentiškumo tikrinimo techninius procesus tarp ES valstybių narių (pvz., bendra ES mobilioji programėlė, skirta kortelėse QR kodui nustatyti). Direktyva Nr. 1 taip pat numato kortelių išdavimą fizine ir skaitmenine forma. Skaitmeninės kortelės turės atitikti 2014 m. liepos 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 910/2014 dėl elektroninės atpažinties ir elektroninių operacijų patikimumo užtikrinimo paslaugų vidaus rinkoje, kuriuo panaikinama Direktyva 1999/93/EB, su visais pakeitimais, nustatytus reikalavimus, kad galėtų būti naudojamos europinėje skaitmeninės tapatybės dėklėje.

Direktyvoje Nr. 1 pažymima, kad 2016 m. pradėtas ir aštuoniose ES valstybėse narėse vykdytas bandomasis projektas dėl asmens su negalia kortelės pripažinimo tarp bandomajame projekte dalyvavusių šalių parodė, kad, nepripažįstant negalios statuso tarp ES valstybių narių, asmenys su negalia dažnai susiduria su sunkumais bei kliūtimis, negalėdami pasinaudoti specialiosiomis sąlygomis ir (ar) lengvatomis, skirtomis asmenims su negalia kitose valstybėse narėse, lankydamiesi jose trumpalaikio buvimo tikslais. Bandomojo projekto metu buvo sudarytos vienodos sąlygos naudotis lengvatomis kultūros, laisvalaikio, sporto bei kai kuriais atvejais transporto srityse trumpalaikio lankymosi ES šalyje metu, o tai didino asmenų su negalia laisvo judėjimo, savarankiškumo bei įtraukties galimybes. Bandomasis projektas atskleidė, kad bendras asmens su negalia kortelės naudojimas ES valstybėse narėse yra aktualus siekiant sudaryti asmenims su negalia palankesnes sąlygas naudotis lengvatomis trumpalaikio lankymosi ES metu.

Direktyvoje Nr. 1 pabrėžiama, kad ji nedaro poveikio valstybių narių kompetencijai dėl negalios nustatymo sistemos bei dėl specialiųjų sąlygų ir (ar) lengvatų reglamentavimo, tai reiškia, kad Direktyva Nr. 1 nesiekia sukurti bendros negalios nustatymo sistemos ES valstybėse narėse ir nustatyti, kokios specialiosios sąlygos ir (ar) lengvatos ir kokia apimtimi turi būti taikomos asmenims su negalia.

Direktyvoje Nr. 1 pateikiami šie specialiųjų sąlygų ir (ar) lengvatų pavyzdžiai: nemokami ar pigesni bilietai vykstant viešuoju transportu ar lankantis kultūros, laisvalaikio ir sporto objektuose; pirmumo teisę suteikiančios sėdimosios vietos viešajame transporte; specialiai pritaikytos ar rezervuotos vietos kultūros, laisvalaikio ar kituose viešuosiuose renginiuose ar vietose; nemokamas įvažiavimas į riboto eismo ir pėsčiųjų zonas, sumažinti kelių mokesčiai, teisė statyti automobilius asmenims su negalia pritaikytose automobilio statymo vietose; galimybė patekti į teritorijas, kuriose pagal nacionalinę teisę eismas ribojamas ir į kurias gali patekti tik tam tikros transporto priemonės.

Direktyvoje Nr. 1 taip pat nustatyta, kad ji netaikoma išmokoms socialinės apsaugos srityje pagal 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo su visais pakeitimais bei 2009 m.

rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 987/2009, nustatantį Reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo įgyvendinimo tvarką, su visais pakeitimais, specialioms įmokinėms ar neįmokinėms išmokoms pinigais arba išmokoms natūra socialinio draudimo, socialinės apsaugos ar užimtumo srityse; socialinei paramai, kuriai taikoma 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB Direktyvos 2004/38/EB, 24 straipsnio 2 dalis.

Direktyva Nr. 2 išplečia Direktyvoje Nr. 1 nustatytų taisyklių, teisių ir pareigų taikymą, įtraukiant trečiųjų šalių piliečius su negalia, kurie teisėtai gyvena ES valstybėje narėje ir kuriems nėra taikoma Direktyva Nr. 1, taip pat įtraukiant juos lydinčius ar jiems padedančius asmenis, įskaitant asmeninius asistentus ir gyvūnus pagalbininkus, tokiu būdu taip pat sudarant palankesnes sąlygas šių asmenų galimybėms laisvai judėti ES valstybėse narėse.

Asmens su negalia teisės į asmens su negalia automobilio statymo kortelę reglamentavimas

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymo (toliau – ANTAPĮ) 22 straipsnis nustato asmenis, turinčius teisę gauti asmens su negalia automobilio statymo kortelę. Vienas iš kriterijų numato, kad teisę gauti asmens su negalia automobilio statymo kortelę turi asmenys, kuriems nustatytas 30–55 procentų dalyvumo lygis (iki 2023 m. gruodžio 31 d. – darbingumo lygis) ir kurie turi galiojantį dokumentą, patvirtinantį teisę vairuoti lengvąjį automobilį, ir dėl ligos sukeltos negalios nuolat naudojasi techninėmis judėjimo pagalbos priemonėmis: vežimėliu, skirtu asmeniui su negalia, ar vaikščiojimo priemonėmis (lazdele, ramentais, vaikštyne ar kita vaikščiojimui palengvinti skirta priemone), taigi šis kriterijus yra susijęs su reikalavimu turėti galiojantį dokumentą, patvirtinantį teisę vairuoti lengvąjį automobilį.

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierius 2025 m. kovo 19 d. raštu Nr. (25)SN-59)S-134, adresuotu Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, kreipėsi dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu, nes esamas teisinis reglamentavimas nesuteikia lygių galimybių asmenims su negalia gauti asmens su negalia automobilio statymo kortelės, pavyzdžiui, nustatant griežtą reikalavimą turėti galiojantį vairuotojo pažymėjimą, nors asmuo, kuris turi galiojančią asmens su negalia automobilio statymo kortelę, gali ją palikti bet kuriame automobilyje, kuriuo tuo metu naudojasi, t. y. nebūtina, kad asmuo būtų to automobilio savininku ir (ar) pats jį vairuotų. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija panašaus pobūdžio raštų ar skundų sulaukia iš asmenų su negalia ir jų artimųjų dėl esamo teisinio reglamentavimo, nustatančio būtinybę turėti galiojantį vairuotojo pažymėjimą asmens su negalia automobilio statymo kortelei gauti.

Įvertinus užsienio šalių (Vokietijos, Airijos, Prancūzijos, Belgijos, Slovėnijos, Estijos, Latvijos) teisinį reglamentavimą dėl kriterijų, nustatančių teisę į asmens su negalia automobilio statymo kortelę, matyti, kad praktikoje šios kortelės išdavimas asmeniui su negalia nėra susietas

su reikalavimu turėti galiojantį vairuotojo pažymėjimą. Atsižvelgiant į tai, kad šios kortelės pagrindinis tikslas – užtikrinti asmeniui su negalia galimybę privažiuoti ir statyti automobilį arčiau paskirties vietos, palengvinant jų judėjimą ir mobilumą, – ji išduodama asmenims su negalia nepriklausomai nuo to, ar asmuo pats vairuoja transporto priemonę, nes asmuo su negalia gali keliauti, kai jį veža kiti asmenys.

Siekiant atsisakyti diskriminacinio reikalavimo turėti galiojantį vairuotojo pažymėjimą, būtina tikslinti ANTAPĮ 22 straipsnio 1 dalį, reglamentuojančią kriterijus dėl asmens su negalia teisės gauti asmens su negalia automobilio statymo kortelę.

Taip pat būtina tikslinti ANTAPĮ nuostatas dėl asmens duomenų apsaugos siekiant aiškiau reglamentuoti asmens duomenų, įskaitant specialiųjų kategorijų asmens duomenis, tvarkymo tikslus, sąlygas ir apsaugos priemones.

Įstatymų projektų tikslas – į nacionalinę teisę perkelti Direktyvų nuostatas, taip užtikrinant jų įgyvendinimą ir nacionalinės bei ES teisės suderinamumą, sudarant palankesnes sąlygas ES piliečiams ir jų šeimos nariams, taip pat teisėtai ES valstybėje narėje gyvenantiems trečiųjų šalių piliečiams, turintiems korteles, (toliau – ES asmenys su negalia) ir juos lydintiems asmenims lygiomis galimybėmis naudotis specialiomis sąlygomis ir (ar) lengvatomis jiems vykstant į kitą ES valstybę narę trumpalaikiais tikslais ar dalyvaujant Lietuvos Respublikoje įgyvendinamoje ES judumo švietimo, mokymo, profesiniais, pilietiniais ar kultūriniais tikslais programoje visą dalyvavimo šioje programoje laikotarpį.

Įstatymų projektų uždavinys – tinkamai į nacionalinę teisę perkelti Direktyvas ir taip sudaryti sąlygas ES asmenims su negalia ir juos lydintiems asmenims naudotis Lietuvos Respublikoje asmenims su negalia taikomomis specialiosiomis sąlygomis ir (ar) lengvatomis, skirtomis asmenims, besinaudojantiems kortelėmis, ir juos lydintiems asmenims (toliau – specialiosios sąlygos ir (ar) lengvatos);

Įstatymo projekto Nr. 1 papildomi uždaviniai:

1. nustatyti subjektą, atsakingą už kortelių pagaminimą ir išdavimą;
2. nustatyti subjektą, vykdantį informacijos prieinamais bendravimo būdais rengimą ir skelbimą apie korteles, jų paskirtį, išdavimo, galiojimo panaikinimo ir keitimo tvarką bei specialiąsias sąlygas ir (ar) lengvatas;
3. nustatyti subjektą, vykdantį ES asmenų su negalia teisės į specialiąsias sąlygas ir (ar) lengvatas užtikrinimo stebėseną;
4. nustatyti asmenis, turinčius teisę gauti asmens su negalia kortelę, ir jos galiojimo terminus;
5. patobulinti šiuo metu įtvirtintus kriterijus, pagal kuriuos nustatoma asmens su negalia teisė gauti asmens su negalia automobilio statymo kortelę;
6. patikslinti nuostatas dėl asmens duomenų apsaugos reikalavimų.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektų iniciatorė – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Įstatymų projektus parengė tarpinstitucinė darbo grupė, sudaryta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2025 m. lapkričio 26 d. įsakymu Nr. A1-686 „Dėl darbo grupės Direktyvai (ES) 2024/2841 ir Direktyvai (ES) 2024/2842 perkelti į nacionalinę teisę sudarymo“ (darbo grupės pirmininkė – socialinės apsaugos ir darbo viceministrė Rita Grigalienė).

Įstatymų projektų tiesioginė rengėja – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Tikslinės pagalbos grupė (vadovė Daiva Zabarauskienė, tel. +370 620 63 987, el. p. daiva.zabarauskiene@socmin.lt, vyresnioji patarėja Jurgita Čiuladaitė-Pritulskienė, tel. +370 695 00 838, el. p. jurgita.ciuladaitė@socmin.lt, patarėja Vilma Karosienė, tel. +370 685 63 585, el. p. vilma.karosiene@socmin.lt, patarėja Renata Šarkanė, tel. +370 613 78 850, el. p. renata.sarkane@socmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

ES valstybės narės turi skirtingą negalios nustatymo sistemą bei specialiųjų sąlygų ir (ar) lengvatų sistemą. Nacionalinėje teisėje nėra įtvirtinto bendro ES asmens su negalia dokumento (kortelės, pažymėjimo), kuriuo būtų pripažįstamas negalios statusas.

ANTAPĮ 1 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad šis įstatymas taikomas šiems asmenims: Lietuvos Respublikos piliečiams; kitos ES valstybės narės ar Europos ekonominei erdvei priklausančios Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybės narės piliečiams ir jų šeimos nariams, kuriems išduoti dokumentai, patvirtinantys ar suteikiantys teisę gyventi Lietuvos Respublikoje; asmenims, kuriems, vadovaujantis ES socialinės apsaugos sistemų koordinavimo reglamentais, turi būti taikomi Lietuvos Respublikos teisės aktai; užsieniečiams, turintiems Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojo leidimą gyventi ES; užsieniečiams, kuriems suteiktas prieglobstis arba laikinoji apsauga Lietuvos Respublikoje; Australijos, Japonijos, Jungtinių Amerikos Valstijų, Kanados, Naujosios Zelandijos, Pietų Korėjos piliečiams, kuriems išduoti leidimai laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, ir jų šeimos nariams, kaip jie apibrėžiami Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – UTPĮ), kuriems išduoti leidimai laikinai gyventi arba kurie įgijo teisę likti Lietuvos Respublikos teritorijoje UTPĮ 22^1 straipsnio 1 dalies 5 punkte nurodytu atveju; Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės piliečiams, kuriems išduoti leidimai laikinai gyventi, ir jų šeimos nariams, kaip jie apibrėžiami UTPĮ, kuriems išduoti dokumentai, suteikiantys teisę gyventi Lietuvos Respublikoje, arba kurie įgijo teisę likti Lietuvos Respublikos teritorijoje UTPĮ 22^1 straipsnio 1 dalies 5 punkte nurodytu atveju; asmenims, kuriems suteiktas perkeliamojo asmens statusas. ANTAPĮ 1 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad ANTAPĮ 19 ir 20 straipsniai taip pat taikomi Lietuvos Respublikoje gyvenantiems užsieniečiams, kuriems leidimas laikinai gyventi išduotas kaip ketinantiems dirbti Lietuvos Respublikoje aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, taip pat teisę likti Lietuvos Respublikos teritorijoje UTPĮ 22^1 straipsnio 1 dalies 5 punkte nurodytu atveju įgijusiems užsieniečiams, kai ši teisė buvo įgyta pateikus prašymą pakeisti leidimą laikinai gyventi kaip ketinantiems dirbti Lietuvos Respublikoje aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, ir užsieniečiams, kuriems

išduotas leidimas laikinai gyventi ar kurie įgijo teisę likti Lietuvos Respublikos teritorijoje UTPĮ 22^1 straipsnio 1 dalies 5 punkte nurodytu atveju, jeigu jie dirba Lietuvos Respublikoje arba dirbo ne trumpesnį kaip 6 mėnesių laikotarpį ir yra įsiregistravę Užimtumo tarnyboje prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kaip bedarbiai, išskyrus užsieniečius, kuriems leista atvykti studijuoti.

ANTAPĮ 2 straipsnio 3 dalyje apibrėžiama asmeninė pagalba, nustatant, kad tai – asmeninio asistento individualiai teikiama pagalba asmeniui su negalia atlikti darbus ir vykdyti veiklas, kurių dėl negalios jis negali atlikti savarankiškai ir kurie būtini siekiant gyventi savarankiškai ir veikti visose gyvenimo srityse. ANTAPĮ 24 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad asmeninė pagalba yra viena iš asmens su negalia individualių pagalbos poreikių rūšių. Šios pagalbos poreikį nustato socialiniai darbuotojai. Asmeninė pagalba teikiama socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka. Taip pat ANTAPĮ 2 straipsnio 4 dalyje apibrėžta sąvoka „asmeninis asistentas“, nustatant, kad tai fizinis asmuo, teikiantis asmeninę pagalbą asmeniui su negalia, su kuriuo jis nėra susijęs artimais giminystės ryšiais, santuokiniais ryšiais, taip pat nėra asmens su negalia globėjas ar rūpintojas. Direktyva Nr. 1 nustato, kad specialiosios sąlygos ir (ar) lengvatos taikomos ir asmenis su negalia lydintiems asmenims, įskaitant ir asmeninius asistentus. Atsižvelgiant į tai, kad lydintis asmuo nėra tapatus asmeniniam asistentui, reikia ANTAPĮ apibrėžti sąvoką „lydintis asmuo“.

ANTAPĮ 30 straipsnyje nustatyta asmens su negalia teisė, naudojantis šuns pagalbininko pagalba, laisvai patekti į viešąją erdvę, įskaitant visus statinius, nepriklausomai nuo jų paskirties, ir juose būti, taip pat naudotis visų rūšių viešuoju transportu, keleivių vežimo už atlygį paslaugomis lengvaisiais automobiliais pagal užsakymą ir taksi.

ANTAPĮ 22 straipsnio nuostatos numato, kad asmens su negalia automobilio statymo kortelę turi teisę gauti: asmenys, kuriems nustatytas lengvojo automobilio ar jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacijos poreikis; asmenys, kuriems nustatytas sunkaus ar vidutinio neįgalumo lygis; asmenys, kuriems nustatytas iki 25 procentų dalyvumo lygis; asmenys, kuriems nustatytas 30–55 procentų dalyvumo lygis ir kurie turi galiojantį dokumentą, patvirtinantį teisę vairuoti lengvąjį automobilį, ir nuolat naudojasi techninėmis judėjimo pagalbos priemonėmis: vežimėliu, skirtu asmeniui su negalia, ar vaikščiojimo priemonėmis (lazdele, ramentais, vaikštyne ar kita vaikščiojimui palengvinti skirta priemone).

ANTAPĮ 15 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Agentūra) Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka priima sprendimus dėl asmens su negalia automobilio statymo kortelės poreikio, termino; rengia ir tvirtina asmens su negalia pažymėjimo išdavimo ir keitimo tvarkos aprašą, pažymėjimo formą, organizuoja šio pažymėjimo pagaminimą ir išdavimą. ANTAPĮ 22 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad asmens su negalia automobilio statymo kortelės išdavimo tvarką nustato socialinės apsaugos ir darbo ministras ar jo įgaliotos įstaigos vadovas.

ANTAPĮ 15 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad Agentūros priimti sprendimai, nurodyti šio straipsnio 1 dalies 6 punkte, veiksmų (neveikimo) teisėtumas, taip pat Agentūros vilkinimas

atlikti jos kompetencijai priskirtus veiksmus skundžiami privaloma ikiteismine tvarka Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka.

Asmens su negalia automobilio statymo kortelės forma nustatyta atsižvelgiant į 1998 m. birželio 4 d. Tarybos rekomendaciją 98/376/EB dėl neįgalių asmenų automobilių statymo kortelių su visais pakeitimais (toliau – Rekomendacija). Pagal Rekomendaciją valstybėms narėms rekomenduojama išduoti asmens su negalia automobilio statymo korteles pagal nustatytą formą, taip pat pripažinti kitų valstybių narių išduotas asmens su negalia automobilio statymo korteles, siekiant užtikrinti, kad asmenys su negalia galėtų pasinaudoti visomis automobilių statymo lengvatomis ir (ar) pasinaudoti teise asmeniui sustoti (stovėti) asmenims su negalia skirtose vietose arba vietose, kuriose jiems sustoti (stovėti) nedraudžia kelių eismo taisyklės, toje ES valstybėje, į kurią atvyksta.

Jeigu asmenims su negalia skirtose stovėjimo vietose automobilį pastato vairuotojai, neturintys teisės naudoti skiriamojo ženklo „Asmuo su negalia“ arba asmens su negalia automobilių statymo kortelę, tuomet pažeidžiamos Kelių eismo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. 1950 „Dėl Kelių eismo taisyklių patvirtinimo“, (toliau – KET). Už KET pažeidimus pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) 417 straipsnio 2 dalį (sustojimas ir stovėjimas vietose, kuriose pagal KET draudžiama sustoti ir stovėti, sustojimas ir stovėjimas nesilaikant kelio ženklų ir ženklinimo reikalavimų, važiavimo tvarkos gyvenamosiose zonose ir kiemuose pažeidimas užtraukia baudą vairuotojams nuo trisdešimt iki devyniasdešimt eurų) ir 417 straipsnio 2^1 dalį (sustojimas ir stovėjimas vietose, kuriose gali stovėti tik skiriamuoju ženklu „Neįgalusis“ arba neįgalių asmenų automobilių statymo kortele pažymėtos transporto priemonės, neturint teisės sustoti ir stovėti tokiose vietose užtraukia baudą vairuotojams nuo šešiasdešimt iki vieno šimto aštuoniasdešimt eurų) asmeniui taikoma administracinė atsakomybė (ją taiko policija ir savivaldybių administracijos).

Šiuo metu ANTAPĮ 33 straipsnio nuostatos dėl asmens duomenų apsaugos nėra aiškios, įskaitant specialiųjų kategorijų asmens duomenų tvarkymą, tvarkymo tikslus, sąlygas ir apsaugos priemones, užtikrinant jų atitiktį 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentui (ES) 2016/679 (Bendrajam duomenų apsaugos reglamentui), Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymui bei kitiems asmens duomenų apsaugą reglamentuojantiems teisės aktams. Taip pat nėra aiškiai nustatytas duomenų subjektų teisių įgyvendinimas, prieigos prie asmens duomenų valdymo ir organizacinių bei techninių apsaugos priemonių taikymo principai.

UTPĮ 2 straipsnio 4 dalimi apibrėžta ES valstybės narės piliečio šeimos narių sąvoka, nustatant, kad tai – sutuoktinis arba asmuo, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis, tiesioginiai palikuonys, kuriems nesukakę 21 metai arba kurie yra išlaikytiniai, įskaitant sutuoktinio arba asmens, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis, tiesioginius palikuonis, kuriems nesukakę 21 metai arba kurie yra išlaikytiniai, ES valstybės narės piliečio, sutuoktinio ar asmens, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis, išlaikomi giminaičiai pagal tiesiąją aukštutinę liniją. Pažymėtina, kad UTPĮ 2 straipsnio 4 dalis į

nacionalinę teisę perkelia tik Direktyvos 2004/38/EB 2 straipsnio 2 dalį, bet ne Direktyvos 2004/38/EB 3 straipsnio 2 dalį. Atsižvelgiant į tai, kad Direktyva Nr. 1 apibrėžiama ES valstybės narės piliečio šeimos narių sąvoka yra platesnė nei UTPĮ, Projekte Nr. 1 reikia apibrėžti ES valstybės narės piliečio, besinaudojančio savo laisvo judėjimo teise, šeimos nario sąvoką, suderinant su Direktyva Nr. 1.

Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo (toliau – RĮ) 11 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad savivaldybės taryba turi teisę savivaldybės teritorijoje nustatyti vietines rinkliavas už naudojimąsi savivaldybės tarybos nustatytomis vietomis automobiliams statyti, išskyrus automobilių, kuriuos vairuoja ar kuriais vežami asmenys su negalia, turintys jiems išduotą asmens su negalia automobilio statymo kortelę (savivaldybės taryba gali nustatyti šios išimties taikymo sąlygas ir tvarką), savivaldybės tarybos nustatytose nerezervuotose mokamose vietose automobiliams statyti.

Lietuvos Respublikos viešojo keleivinio transporto lengvatų įstatymo (toliau – VKTLĮ) 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad VKTLĮ taikomas: Lietuvos Respublikos piliečiams; kitų ES valstybių narių, Europos ekonominės erdvės valstybių, Šveicarijos Konfederacijos piliečiams; ES valstybių narių, Europos ekonominės erdvės valstybių, Šveicarijos Konfederacijos piliečių šeimos nariams, kaip jie apibrėžti UTPĮ, turintiems ES piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelę; užsienio valstybių piliečiams ar asmenims be pilietybės, turintiems leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje; užsienio valstybių piliečiams ar asmenims be pilietybės, turintiems Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojo leidimą gyventi ES.

VKTLĮ 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad įsigyti važiavimo bilietą vykti viešuoju keleiviniu transportu su 80 procentų nuolaida turi teisę: asmenys, kuriems nustatytas neįgalumo lygis, ir juos lydintys asmenys (vieno asmens – vienas lydintis asmuo); asmenys, kuriems nustatytas 0 –25 procentų dalyvumo lygis (iki 2023 m. gruodžio 31 d. nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis arba didelių specialiųjų poreikių lygis arba iki 2005 m. birželio 30 d. pripažinti I grupės invalidais) ir juos lydintys asmenys (vieno asmens – vienas lydintis asmuo). VKTLĮ 7 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad įsigyti važiavimo bilietą vykti viešuoju keleiviniu transportu su 50 procentų nuolaida turi teisę asmenys, kuriems nustatytas 30–55 procentų dalyvumo lygis (iki 2023 m. gruodžio 31 d. nustatytas 30–55 procentų darbingumo lygis arba vidutinių specialiųjų poreikių lygis arba iki 2005 m. birželio 30 d. pripažinti II grupės invalidais).

Nors VKTLĮ yra numatytos nuostatos dėl viešojo keleivinio transporto lengvatų taikymo ES piliečiams pateikus kitų ES valstybių narių išduotą statusą patvirtinantį dokumentų, tačiau praktikoje tai sunkiai įgyvendinama. Lietuvoje viešojo keleivinio transporto lengvatos asmenims su negalia yra diferencijuojamos pagal negalios sunkumą. Praktikoje vežėjai, kontroliuojantys pareigūnai susiduria su sunkumais, kaip pritaikyti lengvatas kitų ES šalių piliečiams, kurių negalios statusą patvirtinančiame dokumente nėra informacijos apie negalios sunkumą.

Direktyvos Nr. 1 10 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad ES valstybės narės turi, kai tinkama, tikrinti, kaip laikomasi dėl asmens su negalia kortelės ir Europos asmens su negalia

automobilio statymo kortelės kylančių pareigų ir šias korteles turinčių asmenų su negalia atitinkamų teisių, įskaitant teises, susijusias su asmenį lydinčiais ar jam padedančiais asmenimis ir asmenims su negalia padedančiais gyvūnais.

Direktyva Nr. 1 nenustato pareigos ES valstybėms narėms sukurti atskiros asmenų su negalia teisės į specialiąsias sąlygas ir (ar) lengvatas užtikrinimo priežiūros institucijos ar naujos skundų dėl šios teisės neužtikrinimo nagrinėjimo sistemos. ES valstybėms narėms paliekama teisė pasirinkti nacionalinę sistemą, kuri užtikrintų veiksmingą Direktyvos Nr. 1 nuostatų įgyvendinimą.

Direktyva Nr. 1 nesukuria naujų specialiųjų sąlygų ir (ar) lengvatų, o asmens su negalia, turinčio korteles, teisė siejama su konkrečios paslaugos ar lengvatos teikimo tvarka, atsižvelgiant į jau esamą nacionalinį reglamentavimą.

Praktikoje šią teisę į specialiųjų sąlygų ir (ar) lengvatų įgyvendinamą skirtingos institucijos, todėl šios teisės užtikrinimo priežiūra tenka skirtingiems subjektams.

Lietuvoje veikia mechanizmas, kuris gali būti taikomas ir tais atvejais, kai asmeniui su negalia nesudaromos sąlygos pasinaudoti jam priklausančia specialiąja sąlyga ir (ar) lengvata: tokiu atveju asmuo gali kreiptis į konkrečios srities paslaugą teikiančią ar ją administruojančią instituciją, įstaigą ar subjektą, taip pat, atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį, į kompetentingą teisių gynimo instituciją, pavyzdžiui Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą, Lietuvos administracinių ginčų komisiją. Pavyzdžiui, viešojo keleivinio transporto srityje lengvatų taikymą reglamentuoja VKTLĮ ir kiti transporto srities teisės aktai, o jų taikymo priežiūrą pagal kompetenciją vykdo Lietuvos transporto saugos administracija. Asmuo, kuriam nebuvo suteikta transporto lengvata, pirmiausia gali kreiptis į vežėją, o neišsprendus klausimo – į Lietuvos transporto saugos administraciją. Vietinių rinkliavų, įskaitant automobilių statymą, srityje RĮ nustato savivaldybių tarybų teisę nustatyti vietines rinkliavas ir jų lengvatas, o konkreti rinkliavos taikymo ir kontrolės tvarka nustatoma savivaldybių tarybų patvirtintose vietinės rinkliavos tvarkose. Asmuo dėl nesuteiktos lengvatos gali kreiptis į savivaldybės nustatytą kontrolę vykdantį subjektą, o prireikus – į savivaldybės administraciją ar ginčus nagrinėjančias institucijas.

Be to, visose paslaugų srityje taikomas bendras Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatyme (toliau – LGĮ) nustatytas teisių gynimo mechanizmas. LGĮ 14 straipsniu įtvirtinta, kad lygių galimybių kontrolierius atlieka LGĮ vykdymo priežiūrą. LGĮ 17 straipsnyje reglamentuota lygių galimybių kontrolieriaus kompetencija, nustatant, kad lygių galimybių kontrolierius, vadovaudamasis teisėtumo, nešališkumo ir teisingumo principais, LGĮ nustatyta tvarka tiria skundus, atlieka tyrimus savo iniciatyva, taip pat atlieka nepriklausomus tyrimus, susijusius su diskriminacijos atvejais, *inter alia* dėl negalios. LGĮ 24 straipsnis reglamentuoja skundų pateikimo tvarką, numatant, kad kiekvienas fizinis, juridinis asmuo, kita organizacija ir jos padalinys turi teisę pateikti lygių galimybių kontrolieriui skundą dėl lygių galimybių pažeidimo. LGĮ 29 straipsnyje nustatyta, kokius sprendimus gali priimti lygių galimybių kontrolierius, baigęs tirti skundą dėl lygių galimybių pažeidimo.

Taigi asmuo, manantis, kad dėl negalios jam nebuvo sudarytos lygios galimybės pasinaudoti paslauga, tam tikra specialiąja sąlyga ar lengvata, gali kreiptis į Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą. Kai ginčas kyla dėl viešojo administravimo subjekto sprendimo ar neveikimo, gali būti taikomas Ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatytas mechanizmas ir kreipiamasi į Lietuvos administracinių ginčų komisiją arba teismą. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 5 straipsnyje nustatyta, kad kiekvienas suinteresuotas subjektas turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas. Asmuo turi teisę naudotis ir Viešojo administravimo įstatyme nustatyta administracinių sprendimų apskundimo procedūra.

ANTAPĮ 15 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatyta, kad Agentūra organizuoja asmens su negalia teisių apsaugos politikos ir jos įgyvendinimo priemonių Lietuvos Respublikoje stebėseną. Ši nuostata nustato Agentūrai bendro pobūdžio funkciją, apimančią negalios politikos ir jos įgyvendinimo priemonių stebėsenos organizavimą.

Taigi Lietuvoje jau yra nustatytas diferencijuotas teisių gynimo mechanizmas, pagal kurį pažeidimai nagrinėjami toje srityje, kurioje jie kyla, pasitelkiant paslaugų teikėjus, savivaldybių nustatytus kontrolės mechanizmus, konkrečių sektorių priežiūros institucijas, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą, administracinių ginčų bei teismų sistemą. Direktyvos Nr. 1 reikalavimas bus užtikrinamas nacionalinėje teisėje nustatytų priemonių visuma.

SEAKĮ ir ANK vartojamos diskriminuojančios sąvokos, neatitinkančios ANTAPĮ įtvirtintų sąvokų, pavyzdžiui, sąvokos „neįgalusis“, „darbingumo lygis“, kurios neatitinka ANTAPĮ įtvirtintų sąvokų „asmuo su negalia“, „dalyvumo lygis“. Taip pat SEAKĮ 10 straipsnio 2 dalyje reglamentuojama, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ar jos įgaliotos institucijos nustato asmens su negalia automobilio statymo kortelės išdavimo tvarką. Pažymėtina, kad ši nuostata yra perteklinė, nes ANTAPĮ 22 straipsnio 3 dalis taip pat nustato, kad asmens su negalia automobilio statymo kortelės išdavimo tvarką nustato socialinės apsaugos ir darbo ministras ar jo įgaliotos įstaigos vadovas. Be to, asmens su negalia automobilio statymo kortelės išdavimo tikslas nėra saugaus eismo užtikrinimas, bet siekis sudaryti asmenims su negalia galimybę statyti automobilį arčiau paskirties vietos, palengvinant jų judėjimą ir užtikrinant didesnį jų mobilumą. Kartu pažymėtina, kad pagal Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme įtvirtintus teisėkūros sistemiškumo, aiškumo ir efektyvumo principus teisės aktų sistema turi būti nuosekli, suderinta ir turi būti vengiama perteklinio reguliavimo ar teisės aktų nuostatų dubliavimo. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo Nr. VIII-2043 1, 2, 6, 10, 11, 12, 13, 17, 17^1, 25, 26, 29, 29^1 ir 33 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XVP-1452, kuriuo siūloma tikslinti SEAKĮ vartojamą sąvoką „neįgalusis“, taip pat atsisakyti SEAKĮ 10 straipsnio 2 dalyje reglamentuotos perteklinės nuostatos, jog Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ar jos įgaliotos institucijos tvirtina asmens su negalia automobilio statymo kortelės išdavimo tvarką, registruotas Lietuvos Respublikos Seime.

ANK 26 straipsnio 2 dalyje taip pat vartojama pasenusi, dabartinio negalios teisinio reglamentavimo neatitinkanti sąvoka „darbingi ar iš dalies darbingi asmenys“. Atsižvelgiant į tai, kad pagal ankstesnį teisinį reglamentavimą, darbingais ar iš dalies darbingais asmenimis buvo laikomi asmenys nuo 18 metų iki senatvės pensijos amžiaus, kuriems buvo nustatytas daugiau kaip 30 procentų darbingumo lygis, būtina tikslinti ANK sąvoką „darbingi ar iš dalies darbingi asmenys“.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija, siekdama atsisakyti asmenis su negalia diskriminuojančių ir nevartotinų sąvokų, neatitinkančių ANTAPĮ įtvirtintų sąvokų, 2024 m. rugpjūčio 27 d. patvirtino Jungtinių Tautų asmenų su negalia teisių konvencijos ir jos Fakultatyvaus protokolo (toliau – Konvencija) patikslintą autentišką vertimą (skelbiamas Teisės aktų registre). ANTAPĮ vis dar vartojamas senas Konvencijos pavadinimas.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu Nr. 1 siūloma:

1. Apibrėžti sąvokas „Europos asmens su negalia automobilio statymo kortelė“, „Europos asmens su negalia kortelė“, „Europos Sąjungos valstybės narės piliečio, besinaudojančio laisvo judėjimo teise, šeimos nariai“, „lydintis asmuo“ ir „specialiosios sąlygos ir (ar) lengvatos Europos asmens su negalia kortelės ir (ar) Europos asmens su negalia automobilio statymo kortelės turėtojams ir juos lydintiems asmenims“, siekiant perkelti Direktyvos Nr. 1 sąvokas į nacionalinę teisę. Siūloma apibrėžti sąvoką „specialiosios sąlygos ir (ar) lengvatos Europos asmens su negalia kortelės ir (ar) Europos asmens su negalia automobilio statymo kortelės turėtojams ir juos lydintiems asmenims“, siekiant užtikrinti teisinį tikslumą ir praktinį aiškumą, nes ANTAPĮ 29 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatytų lengvatų turinys ir taikymo apimtis nėra tapatūs Direktyvoje Nr. 1 numatytoms specialiosioms sąlygoms ir (ar) lengvatoms (jų pavyzdžiai pateikiami šio aiškinamojo rašto 1 dalyje). Pagal ANTAPĮ 29 straipsnio 1 dalies 3 punktą, lengvata yra finansinė pagalbos priemonė, teikiama asmeniui su negalia, siekiant užtikrinti jo individualiųjų pagalbos poreikių tenkinimą tais atvejais, kai šių poreikių negalima patenkinti kitomis pagalbos priemonėmis. Tuo tarpu Direktyvoje Nr. 1 nustatytų specialiųjų sąlygų ir (ar) lengvatų apimtis yra siauresnė, susijusi su naudojimosi automobilių statymo infrastruktūra, viešojo transporto, kultūros, laisvalaikio, sporto paslaugų specialiosiomis sąlygomis ir (ar) lengvatomis. Šių specialiųjų sąlygų ir (ar) lengvatų tikslas – sudaryti palankesnes sąlygas asmenų su negalia judėjimo laisvei jų trumpalaikio buvimo kitose ES valstybėse narėse metu.

2. Papildyti ANTAPĮ II skyrių 11^1 straipsniu, reglamentuojančiu teisę į specialiąsias sąlygas ir (ar) lengvatas, ir papildyti ANTAPĮ 1 straipsnį nauja 3 dalimi, nustatant, kad ANTAPĮ 11^1 straipsnis taikomas ES asmenims su negalia, turintiems korteles, ir juos lydintiems asmenims jų buvimo Lietuvos Respublikoje laikotarpiu, ne ilgesniu negu 3 mėnesiai, ar dalyvaujantiems Lietuvos Respublikoje įgyvendinamoje ES judumo švietimo, mokymo,

profesiniais, pilietiniais ar kultūriniais tikslais programoje visą dalyvavimo šioje programoje laikotarpį.

3. Atsižvelgiant į Direktyvoje Nr. 1 nustatytus apribojimus dėl jos taikymo srities (kurie nurodyti šio aiškinamojo rašto 1 punkte), nustatyti, kad ES asmenys su negalia turi teisę į specialiąsias sąlygas ir (ar) lengvatas, išskyrus teisę į asmens su negalia individualiųjų poreikių, nurodytų ANTAPĮ 24 straipsnio 2 dalyje, tenkinimą bei ANTAPĮ 29 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nurodytas finansinės pagalbos priemones.

4. Nustatyti, kad valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, taip pat ūkio subjektai, kurie vykdo veiklą, valdo infrastruktūrą ar teikia paslaugas, teikiantys specialiąsias sąlygas ir (ar) lengvatas, taip pat viešojo administravimo subjektai, atliekantys specialiųjų sąlygų ir (ar) lengvatų teikimo priežiūrą, privalo užtikrinti ES asmenų su negalia teisę į specialiąsias sąlygas ir (ar) lengvatas.

5. Nustatyti, kad valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, taip pat ūkio subjektai, kurie vykdo veiklą, valdo infrastruktūrą ar teikia paslaugas, teikiantys specialiąsias sąlygas ir (ar) lengvatas, turi teisę prašyti pateikti korteles, siekdami įsitikinti jų galiojimu.

6. Nustatyti, kad valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, užtikrindamos ES asmenų su negalia teisę į specialiąsias sąlygas ir (ar) lengvatas, viešai skelbia informaciją prieinamais bendravimo būdais apie taikomas specialiąsias sąlygas ir (ar) lengvatas, įskaitant ir savo interneto svetainėse; taip pat skatina ūkio subjektus, kurie vykdo veiklą, valdo infrastruktūrą ar teikia paslaugas, teikiančius specialiąsias sąlygas ir (ar) lengvatas, viešai skelbti informaciją prieinamais bendravimo būdais apie taikomas specialiąsias sąlygas ir (ar) lengvatas, įskaitant ir savo interneto svetainėse (jei jas turi).

7. Nustatyti, kad fizinę ir (ar) skaitmeninę asmens su negalia kortelę (asmens pasirinkimu) turi teisę nemokamai gauti asmenys, kuriems nustatytas neįgalumo lygis arba 55 procentų ar mažesnis dalyvumo lygis, ir nustatyti, kad ši kortelė galioja iki nustatyto neįgalumo lygio arba dalyvumo lygio termino pabaigos; taip pat nustatyti, kad asmenims, kuriems nustatytas sunkus neįgalumo lygis arba 0-25 procentų dalyvumo lygis, išduodama asmens su negalia kortelė, kurioje nurodytas žymuo „A“, žymintis, kad asmeniui reikalinga didesnė pagalba.

Pažymėtina, kad asmens su negalia kortelė bus išduodama asmens prašymu ir ji nepakeis dabar išduodamo asmens su negalia pažymėjimo. ANTAPĮ nustatyta tvarka nustačius negalią, asmeniui galės būti išduodami ir asmens su negalia pažymėjimas, ir jo prašymu – asmens su negalia kortelė, kuri bus skirta naudotis specialiosiomis sąlygomis ir (ar) lengvatomis kitose ES valstybėse narėse.

Atsižvelgiant į tai, kad asmens su negalia kortelė bus išduodama asmeniui, kuriam negalia nustatyta ANTAPĮ nustatyta tvarka, kyla poreikis ANTAPĮ projekte įtvirtinti asmens su negalia kortelės išdavimo pagrindą ir galiojimo terminą (asmens su negalia kortelė galioja iki nustatyto neįgalumo lygio arba dalyvumo lygio termino pabaigos). Asmens su negalia kortelės galiojimo termino susiejimas su nustatyto neįgalumo lygio arba dalyvumo lygio terminu atitinka Direktyvos Nr. 1 7 straipsnio 6 dalį, pagal kurią asmens su negalia kortelės

galiojimą nustato išduodančioji valstybė narė, atsižvelgdama, kai taikytina, į negalios statusą patvirtinančio dokumento galiojimo trukmę.

Asmens su negalia kortelės išdavimas atskiru asmens prašymu sudarys sąlygas šią kortelę gauti tiems asmenims su negalia, kuriems ji yra aktuali dėl kelionių ar trumpalaikio buvimo kitose ES valstybėse narėse, kartu neįpareigojant Agentūros visiems asmenims su negalia papildomai išduoti asmens su negalia kortelę.

8. Nustatyti, kad asmenys, atitinkantys ANTAPĮ 22 straipsnio 1 dalyje nustatytus kriterijus, turi teisę nemokamai gauti fizinę arba fizinę ir skaitmeninę Europos asmens su negalia automobilio statymo kortelę (asmens pasirinkimu).

9. Nustatyti, kad skaitmeninės kortelės turi atitikti Reglamente (ES) 910/2014 nustatytus reikalavimus, kad galėtų būti naudojamos europinėje skaitmeninės tapatybės dėklėje.

10. Nustatyti kortelių tapimo negaliojančiomis pagrindus.

11. Nustatyti, kad Agentūra:

– tvirtina asmens su negalia kortelės Lietuvos Respublikoje išdavimo, galiojimo panaikinimo ir keitimo tvarkos aprašą, šios kortelės formą, organizuoja šios kortelės pagaminimą ir išdavimą;

– tvirtina Europos asmens su negalia automobilio statymo kortelės išdavimo, galiojimo panaikinimo ir keitimo tvarkos aprašą, šios kortelės formą, organizuoja šios kortelės pagaminimą ir išdavimą;

– priima sprendimą dėl Europos asmens su negalia automobilio statymo kortelės poreikio, termino;

– priima sprendimą dėl kortelių išdavimo ir panaikinimo;

– vykdo ES asmenų su negalia teisės į specialiąsias sąlygas ir (ar) lengvatas užtikrinimo stebėseną;

– organizuoja ir vykdo visuomenės švietimą asmens su negalia teisių apsaugos klausimais, įskaitant informacijos prieinamais bendravimo būdais rengimą ir skelbimą apie asmens su negalia korteles ir Europos asmens su negalia automobilio statymo korteles, jų paskirtį, išdavimo, galiojimo panaikinimo ir keitimo tvarką bei specialiąsias sąlygas ir (ar) lengvatas.

12. Nustatyti, kad asmuo, įtaręs, kad kortelės yra suklastotos ar negaliojančios, apie tai praneša Agentūrai ir (ar) teisėsaugos institucijai .

13. Įstatymo projektu Nr. 1 dėstomą ANTAPĮ 1 straipsnio 3 dalį laikyti atitinkamai 1 straipsnio 4 dalimi, ją papildant ir nurodant, kad šioje dalyje nurodytiems asmenims taip pat taikomas ANTAPĮ 22 straipsnis, siekiant teisės aktų nuostatų nuoseklumo ir suderinamumo, kad šios nuostatos būtų suderintos su Lietuvos Respublikos tikslinių kompensacijų įstatymo (toliau – TKĮ) 1 straipsnio 2 dalies 9 punkto nuostatomis, reglamentuojančiomis tikslines grupes, kurioms taikomas TKĮ.

14. Patikslinti ANTAPĮ 22 straipsnio 1 dalies 4 punkto nuostatas dėl asmenų, kuriems nustatytas 30–55 procentų dalyvumo lygis, teisės gauti asmens su negalia automobilio statymo

kortelę, atsisakant reikalavimo šiems asmenims turėti galiojantį dokumentą, patvirtinantį teisę vairuoti lengvąjį automobilį.

Šiuo metu įtvirtintas reikalavimas turėti dokumentą, patvirtinantį teisę vairuoti lengvąjį automobilį, diskriminuoja asmenis su negalia, kurie tokio dokumento neturi, tačiau dėl judėjimo funkcijų sutrikimų turi poreikį naudotis automobilio statymo kortele. Be to, net jei asmuo ir turi dokumentą, patvirtinantį teisę vairuoti lengvąjį automobilį, jis nebūtinai pats vairuoja automobilį, naudodamasis asmens su negalia automobilio statymo kortele. Taigi atsisakius minėto reikalavimo kaip perteklinio, bus užtikrinta asmenų su negalia, turinčių judėjimo funkcijos sutrikimų, teisė gauti asmens su negalia automobilio statymo kortelę ir ja naudotis, neatsižvelgiant į tai, ar jie turi teisę vairuoti lengvąjį automobilį (bet nebūtinai patys vairuoja), ar juos veža kitas asmuo.

15. Patikslinti asmens duomenų apsaugos nuostatas, siekiant aiškiau reglamentuoti asmens duomenų, įskaitant specialiųjų kategorijų asmens duomenis, tvarkymo tikslus, sąlygas ir apsaugos priemones.

16. Patikslinti ANTAPĮ 1 straipsnio 1 dalį ir 17 straipsnio 3 punktą, pavadinimą „Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija“ keičiant į „Jungtinių Tautų asmenų su negalia teisių konvencija“, atsižvelgiant į Vyriausybės kanceliarijos patikslintą vertimą, kuris skelbiamas Teisės aktų registre.

17. ANTAPĮ priedą papildyti Direktyvomis, taip pat anksčiau neįtrauktomis 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančia Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančia Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, bei 2016 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/801 dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir gyvenimo mokslinių tyrimų, studijų, stažavimosi, savanoriškos tarnybos, mokinių mainų programų arba edukacinių projektų ir dalyvavimo *Au pair* programoje tikslais sąlygų.

18. Atsižvelgiant į tai, kad Direktyva Nr. 1 iš esmės pakeičia pagal Rekomendaciją nustatytą asmens su negalia automobilio statymo kortelės formą ir nustato privalomas ir vienodas Europos asmens su negalia automobilio statymo kortelės išdavimo, formos, saugumo ir tarpusavio pripažinimo taisykles visose ES valstybėse narėse, iš ANTAPĮ priedo išbraukti Rekomendaciją.

Įstatymo projektu Nr. 2 siūloma:

1. Patikslinti su negalia susijusias sąvokas, suderinant jas su ANTAPĮ įtvirtintomis sąvokomis, taip pat siūloma patikslinti ANK 26 straipsnio 2 dalį, atsisakant nebeatitinkančios galiojančio teisinio reguliavimo sąvokos „darbingi ar iš dalies darbingi asmenys“. Pagal iki 2024 m. sausio 1 d. galiojusį teisinį reglamentavimą, darbingais ar iš dalies darbingais asmenimis buvo laikomi asmenys nuo 18 metų iki senatvės pensijos amžiaus, kuriems nustatytas 30 procentų ir didesnis darbingumo lygis. Įsigaliojus ANTAPĮ, darbingumo lygio

nustatymo sistema buvo pakeista dalyvumo lygio sistema, o dalyvumo lygis nustatomas ir asmenims, sukakusiems senatvės pensijos amžių. Todėl, siekiant išlaikyti iki šiol galiojusio teisinio reguliavimo esmę ir nekeisti asmenų, kuriems gali būti skiriami viešieji darbai, rato, Įstatymo projektu Nr. 2 ANK 26 straipsnio 2 dalyje siūloma nustatyti, kad viešieji darbai skiriami asmenims nuo 18 metų iki socialinio draudimo senatvės pensijos amžiaus, išskyrus asmenis, kuriems nustatytas 0–25 procentų dalyvumo lygis.

2. Patikslinti ANK 417 straipsnio 2^1 dalį ir 603 straipsnį, sąvoką „asmenų su negalia automobilių statymo kortelė“ pakeičiant sąvoka „Europos asmens su negalia automobilio statymo kortelė“.

3. ANK priedą papildyti Direktyvomis.

Įstatymo projektu Nr. 3 siūloma:

1. Papildyti Lietuvos Respublikos geležinkelių transporto kodekso 3 straipsnio 52 dalį nuoroda į ANTAPĮ, siekiant užtikrinti nuoseklų ir vienodą su negalia susijusių sąvokų vartojimą teisės aktuose.

2. Geležinkelių transporto kodekso 26 straipsnis tikslinamas atsižvelgiant į ES teisės pokyčius bei Nuorodų į Europos Sąjungos teisės aktus teikimo teisės aktuose reikalavimų aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2020 m. kovo 6 d. įsakymu Nr. 1R-72 „Dėl Nuorodų į Europos Sąjungos teisės aktus teikimo teisės aktuose reikalavimų aprašo patvirtinimo“, (toliau – ES nuorodų aprašas).

Įstatymo projektu Nr. 4 siūloma LGĮ priedą papildyti Direktyvomis.

Įstatymo projektu Nr. 5 siūloma:

1. Patikslinti RĮ 11 straipsnio 1 dalies 6 punktą, nustatant, kad savivaldybių tarybų nustatytose automobilių statymo vietose Europos asmens su negalia automobilio statymo kortele pažymėtus automobilius galima statyti nemokant vietinės rinkliavos (savivaldybės taryba gali nustatyti šios išimties taikymo sąlygas ir tvarką).

2. RĮ priedą papildyti Direktyvomis ir jį techniškai patikslinti pagal ES nuorodų aprašą.

Įstatymo projektu Nr. 6 siūloma:

1. SEAKĮ 14 straipsnis tikslinamas atsižvelgiant į ES teisės pokyčius bei ES nuorodų aprašą.

2. Patikslinti SEAKĮ 26 straipsnio 4 dalį, nustatant, kad KET nustato atvejus, kuriais tam tikrų kelio ženklų ar ženklinimo reikalavimai neprivalomi skiriamuoju ženklu „Asmuo su negalia“ arba Europos asmens su negalia automobilio statymo kortele pažymėtų transporto priemonių vairuotojams.

3. Atsižvelgiant į tai, kad Direktyva Nr. 1 iš esmės pakeičia pagal Rekomendaciją nustatytą asmens su negalia automobilio statymo kortelės formą ir nustato privalomas ir vienodas Europos asmens su negalia automobilio statymo kortelės išdavimo, formos, saugumo

ir tarpusavio pripažinimo taisykles visose ES valstybėse narėse, iš SEAKĮ priedo išbraukti Rekomendaciją.

4. SEAKĮ priedą papildyti Direktyvomis.

Įstatymo projektu Nr. 7 siūloma:

1. Papildyti VKTLĮ 2 straipsnio 3 dalį nuoroda į ANTAPĮ, siekiant užtikrinti nuoseklų ir vienodą su negalia susijusių sąvokų vartojimą teisės aktuose.

2. Papildyti VKTLĮ 3 straipsnio 1 dalį 6 punktu, nustatant, kad VKTLĮ taikomas ES valstybės narės piliečių, besinaudojančių laisvo judėjimo teise, šeimos nariams, kaip jie apibrėžti ANTAPĮ, ir teisėtai ES valstybėje narėje gyvenantiems trečiųjų šalių piliečiams, turintiems asmens su negalia kortelę.

3. Patikslinti VKTLĮ 6 straipsnio 1 dalies 1 punktą, numatant, kad įsigyti važiavimo bilietą vykti viešuoju keleiviniu transportu su 80 procentų nuolaida turi teisę ES asmenys su negalia iki 18 metų, turintys asmens su negalia kortelę (analogiškai, kaip ir šiame punkte nustatyta nuolaida asmenims, kuriems nustatytas neįgalumo lygis, t. y. iki 18 metų amžiaus), ir juos lydintys asmenys (vieno asmens – vienas lydintis asmuo)“.

4. Patikslinti VKTLĮ 6 straipsnio 1 dalies 2 punktą, numatant, kad įsigyti važiavimo bilietą vykti viešuoju keleiviniu transportu su 80 procentų nuolaida turi teisę ir 18 metų, ir vyresni asmenys, turintys asmens su negalią kortelę, kurioje nurodytas žymuo „A“, žymintis asmeniui reikalingą didesnę pagalbą (analogiškai, kaip ir šiame punkte nustatyta nuolaida asmenims, kuriems nustatytas 0–25 procentų dalyvumo lygis, t. y. sunkią negalią turintiems), ir juos lydintys asmenys (vieno asmens – vienas lydintis asmuo).

5. Patikslinti VKTLĮ 7 straipsnio 1 dalį, numatant, kad įsigyti važiavimo bilietą vykti viešuoju keleiviniu transportu su 50 procentų nuolaida turi teisę ES asmenys su negalia, turintys asmens su negalia kortelę.

6. VKTLĮ priedą papildyti Direktyvomis.

Siūloma, kad Įstatymo projekto Nr. 1 9 straipsniu siūlomos tikslinti ANTAPĮ 22 straipsnio 1 dalies 4 punkto nuostatos dėl asmens su negalia teisės gauti asmens su negalia automobilio statymo kortelę kriterijų, atsisakant diskriminacinio reikalavimo asmeniui su negalia turėti galiojantį vairuotojo pažymėjimą (šie pasiūlymai nėra susiję su Direktyvų nuostatų perkėlimu ir įgyvendinimu), įsigaliotų nuo 2027 m. sausio 1 d., o iki 2026 m. gruodžio 31 d. turės būti priimti šios nuostatos įgyvendinamieji teisės aktai.

Atsižvelgiant į tai, kad Direktyvose įtvirtinta, kad Direktyvų nuostatoms įgyvendinti reikalingi teisės aktai būtų priimti ne vėliau kaip 2027 m. birželio 5 d. ir įsigaliotų ne vėliau kaip 2028 m. birželio 5 d., numatoma, kad siūlomas teisinis reguliavimas dėl Direktyvų nuostatų taikymo įsigalios 2028 m. birželio 5 d. Atitinkamų institucijų vadovai iki 2027 m. birželio 4 d. turės priimti šių įstatymų įgyvendinamuosius teisės aktus.

Įstatymo projekto Nr. 1 14 straipsnio 6 ir 7 dalyse išdėstytos pereinamojo laikotarpio nuostatos, numatant, kad iki 2028 m. birželio 4 d. išduotos asmens su negalia automobilio statymo kortelės galioja iki jose nurodyto termino pabaigos, bet ne ilgiau kaip iki 2029 m.

gruodžio 5 d., o iki 2028 m. birželio 4 d. išduota galiojanti asmens su negalia automobilio statymo kortelė asmens prašymu pakeičiama į Europos asmens su negalia automobilio statymo kortelę Agentūros direktoriaus nustatyta tvarka, nurodant asmens su negalia automobilio statymo kortelės, išduotos iki 2028 m. birželio 4 d., galiojimo terminą.

Pažymėtina, kad asmens su negalia kortelė bus išduodama asmens prašymu ir ji nepakeis dabar išduodamo asmens su negalia pažymėjimo, ANTAPĮ nustatyta tvarka nustačius negalią, t. y. galės būti išduodami ir asmens su negalia pažymėjimas, ir jo prašymu – asmens su negalia kortelė, kuri bus skirta naudotis specialiosiomis sąlygomis ir (ar) lengvatomis ES valstybėse narėse.

Priėmus Įstatymų projektais siūlomus pakeitimus, laukiami teigiami teikiamo pasiūlymo rezultatai (naudos):

– negalios statusas bus pripažįstamas tarp ES valstybių narių, sudarant vienodas sąlygas asmenims su negalia naudotis specialiosiomis sąlygomis ir (ar) lengvatomis;

– bus sudarytos didesnės asmenų su negalia laisvo judėjimo ir įtraukties galimybės ES valstybėse narėse;

– bus užtikrintas asmenų su negalia teisių įgyvendinimas ir lygiateisis dalyvavimas visuomenės gyvenime.

Priėmus Įstatymo projektu Nr. 1 siūlomą pakeitimą dėl reikalavimo asmeniui su negalia turėti galiojantį vairuotojo pažymėjimą, norint gauti asmens su negalia automobilio statymo kortelę:

– bus užtikrintas lygiateisis asmenų su negalia teisės gauti asmens su negalia automobilio statymo kortelę įgyvendinimas;

– bus sudarytos geresnės sąlygos asmenų su negalia mobilumui bei savarankiškam dalyvavimui visuomenės gyvenime.

5. Galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymus, neigiamų pasekmių nenumatoma. Numatomos teigiamos teisinio reguliavimo pasekmės aptartos šio aiškinamojo rašto 4 punkte.

6. Kokią įtaką įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti įstatymai įtakos kriminogeninei situacijai neturės. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsniu, atlikus Įstatymo projektų antikorupcinį vertinimą, nenustatyta, kad Įstatymų projektais siūlomas teisinis reguliavimas galėtų kelti korupcijos riziką.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimti įstatymai neturės reikšmingo poveikio verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Tikimasi, kad, priėmus Įstatymų projektais siūlomus pakeitimus, verslo subjektai skirs daugiau dėmesio lygių galimybių užtikrinimui, siekiant, kad ES asmenims su negalia

trumpalaikio lankymosi Lietuvoje metu būtų sudaromos vienodos sąlygos naudotis specialiosiomis sąlygomis ir (ar) lengvatomis, ir tai didins ES asmenų su negalia laisvo judėjimo galimybes ES.

8. Ar Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymus, kitų įstatymų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančius įstatymus nereikės.

10. Ar Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

Įstatymo projekte Nr. 1 vartojamos sąvokos ir jas įvardijantys terminai suderinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei ES dokumentus

Įstatymų projektai neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir ES teisės normoms.

Įstatymų projektais į nacionalinę teisę perkeliamos Direktyvų nuostatos, nurodytos prie šio aiškinamojo rašto pridėtoje atitikties lentelėje. Taip pat pridedamos patikslintos šių Įstatymo projektu Nr. 1 dėstomo nauja redakcija įstatymo priede nurodytų direktyvų – Direktyvos 2004/38/EB, Direktyvos (ES) 2016/801 ir 2024 m. balandžio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2024/1233 dėl vienos prašymų išduoti vieną leidimą trečiųjų valstybių piliečiams gyventi ir dirbti valstybės narės teritorijoje teikimo procedūros ir dėl valstybėje narėje teisėtai gyvenančių trečiųjų valstybių darbuotojų bendrų teisių – atitikties lentelės. Minėtos atitikties lentelės yra ir Lietuvos narystės ES informacinėje sistemoje (LINESIS).

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymo projektu Nr. 1 9 straipsniu siūlomam teisiniam reguliavimui (kuris nėra susijęs su Direktyvų nuostatų perkėlimu ir įgyvendinimu) įgyvendinti Agentūros direktorius iki 2026 m. gruodžio 31 d. turės priimti Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos

Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus įsakymą „Dėl Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2023 m. gruodžio 20 d. įsakymo Nr. V-74 „Dėl Asmens su negalia automobilio statymo kortelės išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“.

Priimtiems įstatymams įgyvendinti Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Lietuvos Respublikos kultūros ministras, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministras, Agentūros direktorius iki 2027 m. birželio 4 d. turės priimti šiuos įstatymų įgyvendinamuosius teisės aktus:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. balandžio 28 d. nutarimo Nr. 478 „Dėl Lietuvos Respublikos transporto lengvatų įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo“ (rengėja – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija);

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 11 d. nutarimo Nr. 1950 „Dėl Kelių eismo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ (rengėja – Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija);

3. Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymą „Dėl Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2015 m. rugpjūčio 31 d. įsakymo Nr. ĮV-556 „Dėl muziejų lankymo nuolaidų nustatymo“ pakeitimo“;

4. Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymą „Dėl Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2022 m. rugpjūčio 23 d. įsakymo Nr. ĮV-695 „Dėl Nacionalinių, valstybinių teatrų ir koncertinių įstaigų, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, bilietams taikomų nuolaidų ir organizuojamų nemokamų renginių rekomendacijų patvirtinimo“ pakeitimo“;

5. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymą „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymo Nr. A1-340 „Dėl Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“;

6. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymą „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. lapkričio 29 d. įsakymo Nr. A1-784 „Dėl Informacijos teikimo asmenims su negalia jų pasirinktais prieinamais bendravimo būdais rekomendacijų patvirtinimo“ pakeitimo“;

7. Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus įsakymą „Dėl Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2023 m. balandžio 14 d. įsakymo Nr. V-23 „Dėl Asmens su negalia automobilio statymo kortelės formos patvirtinimo“ pakeitimo“;

8. Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus įsakymą „Dėl Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2023 m. gruodžio 20 d. įsakymo Nr. V-74 „Dėl Asmens su negalia automobilio statymo kortelės išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“;

9. Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus įsakymą „Dėl Europos asmens su negalia kortelės formos patvirtinimo“;

10. Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus įsakymą „Dėl Europos asmens su negalia kortelės išdavimo, galiojimo panaikinimo ir keitimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Remiantis Agentūros duomenimis, 2025 m. buvo išduota apie 110 tūkst. asmens su negalia pažymėjimų. Atsižvelgiant į tai, kad asmens su negalia kortelė bus išduodama tik asmens prašymu ir bus aktuali asmenims, kurie keliauja ir naudojasi specialiosiomis sąlygomis ir (ar) lengvatomis kitose ES šalyse, prognozuojama, kad dėl asmens su negalia kortelės išdavimo galėtų kreiptis apie 60 proc. asmenų, kuriems nustatoma negalia. Tai sudarytų apie 66 tūkst. asmenų per metus.

Preliminariais skaičiavimais, asmens su negalia kortelės pagaminimo ir išdavimo kaina sudarytų apie 4,24 Eur (su PVM). Preliminarus metinis valstybės biudžeto lėšų asmens su negalia kortelei pagaminti ir išduoti poreikis sudarytų apie 280 tūkst. Eur su PVM. 2028 m. iš valstybės biudžeto reikės apie 140 tūkst. eurų, o nuo 2029 m. – apie 280 tūkst. eurų kasmet.

Remiantis Agentūros duomenimis, 2025 m. buvo išduota apie 28 tūkst. asmens su negalia automobilio statymo kortelių. Preliminariais skaičiavimais, Europos asmens su negalia automobilio statymo kortelės pagaminimo ir išdavimo kaina sudarys 6,05 Eur (su PVM), t. y. 5,24 Eur daugiau negu šiuo metu išduodamos asmens su negalia automobilio statymo kortelės pagaminimo ir išdavimo kaina. Europos asmens su negalia automobilio statymo kortelės pagaminimo ir išdavimo kainos kaštai išaugs dėl Europos Komisijos numatomų priimti papildomų standartų Europos asmens su negalia automobilio statymo kortelės techninėms saugos savybėms užtikrinti. Preliminarus papildomas metinis valstybės biudžeto lėšų Europos asmens su negalia automobilio statymo kortelei pagaminti ir išduoti poreikis sudarytų apie 147 tūkst. Eur.

Atsižvelgiant į tai, kad Europos asmens su negalia automobilio statymo kortelės bus išduodamos nuo 2028 m. birželio 5 d., o iki 2028 m. birželio 4 d. išduotos asmens su negalia automobilio statymo kortelės turės būti pakeistos į Europos asmens su negalia automobilio statymo korteles iki 2029 m. gruodžio 5 d., pereinamuoju laikotarpiu papildomų valstybės biudžeto lėšų reikės tiek naujai išduodamoms, tiek keičiamoms minėtoms kortelėms. Preliminariais duomenimis, šiuo metu galioja apie 42 tūkst. neterminuotai išduotų asmens su negalia automobilio statymo kortelių, kurių pakeitimo kaštai sudarytų apie 254 tūkst. Eur. Atsižvelgiant į tai, papildomas valstybės biudžeto lėšų poreikis 2028 m. sudarytų apie 184 tūkst. Eur, 2029 m. – apie 302 tūkst. Eur, o nuo 2030 m. – apie 147 tūkst. Eur kasmet.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymų projektus, nebuvo gauta specialistų vertinimų ir išvadų.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis

„Asmuo su negalia“, „asmenų su negalia teisės“, „lydintis asmuo“, „specialiosios sąlygos ir (ar) lengvatos“, „Europos asmens su negalia kortelė“, „Europos asmens su negalia automobilio statymo kortelė“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.